

HIGIENSKA IN EPIDEMIOLOŠKA PRIPOROČILA ZA LETOVANJE OTROK V ČASU, KO SE V DRŽAVI POJAVLJAJO PRIMERI COVID-19

Junij 2021

NIJZ je pripravil priporočila za zmanjševanje tveganja za prenos okužbe na letovanjih in podobnih druženjih otrok, ki so lahko organizatorjem v pomoč pri pripravi lastnih navodil za izvedbo letovanja. Pri pripravi je upošteval sklepe Svetovalne skupine ministrstva za zdravje z dne 24. 5. 2021, ki je glede organizacije letovanj sklenila: *"DS svetuje HAT pred odhodom na letovanje. Vse v nastanitveni enoti se obravnava kot mehurček. Priporočamo upoštevanje varnostnih ukrepov za preprečevanje širjenja okužb z virusom SARS-CoV-2. Vzgojitelji in animatorji naj izpolnjujejo PCT pogoji. V primeru, da pride do okužbe, mora celoten »mehurček« domov (bolni v samoizolacijo, ostali v karanteno, ki traja 10 dni od zadnjega stika)." (pojasnilo kratic: HAT: hitri antigenski test, PCT: preboleli, cepljeni, testirani).*

NIJZ svetuje, da organizatorji letovanj navedena priporočila ustrezno prilagodijo glede na okoliščine, specifične za njihovo situacijo, torej lokacijo letovanja, dostopen kader ipd., in natančneje opredelijo pomembne organizacijske podrobnosti (na primer seznam pomembnih telefonskih števil, vodje in člane skupin ...). Če letovanje poteka v tujini, so ukrepi za omejitev širjenja virusa (zdravljenje, izolacija, karantena ...) pogojeni z zdravstvenim sistemom, pravili in zakonodajo države, kjer se letovanje izvaja.

Tekom letovanja je treba voditi evidenco udeležencev (otrok in zaposlenih/prostovoljcev) in njihovih kontaktov med bivanjem in med transporti, saj bo to v primeru potrditve okužbe s SARS-CoV-2 pri udeležencu letovanja omogočilo hitrejšo opredelitev njegovih stikov in ustrezno uvedbo ukrepov za zamejevanje nadaljnjega širjenja okužbe.

UVOD

Osnovno vodilo pri organizaciji letovanja je, da gredo na letovanje samo zdravi otroci in zaposleni oz. prostovoljci. Pomembno je, da so starši in organizatorji letovanja seznanjeni s simptomi in znaki bolezni covid-19 ter ob pojavu simptomov in znakov nemudoma ukrepajo.

Z organizacijskimi ukrepi dosegamo manjše število stikov med samimi otroci in med njimi ter odraslimi, ki na letovanju skrbijo zanje.

Priporočamo izvajanje ukrepov s katerimi vzdržujemo priporočeno medosebno razdaljo in se izognemo mešanju otrok iz različnih skupin/mehurčkov med seboj v prostorih letovanja in tudi na zunanjih površinah. Kljub izvajanju vseh ukrepov se lahko še vedno pojavijo primeri COVID-19 in druge okužbe. Bodo pa ob izvajanju navedenih ukrepov za preprečevanje okužb možnosti za širjenje okužbe bistveno manjše. **Manj izvajanja ukrepov pomeni manjšo varnost.**

Ob upoštevanju ukrepov bo ob eventualno odkriti okuženi osebi število v karanteno napotenih otrok in spremljevalcev (ki bi morali prekiniti letovanje) med udeleženci letovanja bistveno manjše.

SPLOŠNI HIGIENSKI UKREPI

Novi koronavirus se najpogosteje prenaša preko **izločkov iz dihal** med ljudmi, ki so tesno skupaj, oziroma preko onesnaženih **rok**.

Virus v okolico izločamo s kihanjem, kašljanjem, glasnim govorjenjem, zato je priporočena medosebna razdalja vsaj 1,5 oz. 2 metra. V primeru, da je ta razdalja manjša, je tveganje za okužbo večje.

Ob kihanju, kašljanju ali neposrednem dotikanju površin ali predmetov z umazanimi rokami, virus nanese na različne predmete in površine, kot so mize, delovne površine, kljuke na vratih, ročaji, držaji in ograje, denar ... Drugi ljudje se lahko okužijo tako, da se dotaknejo teh onesnaženih površin, nato pa se dotaknejo oči, nosu ali ust, ne da bi si prej umili roke.

Roke zato vedno smatramo kot onesnažene, izjema je le neposredno po njihovem umivanju ali razkuževanju.

Upoštevajmo priporočila glede vzdrževanja **medosebne razdalje, pravilnega nošenja maske, higiene rok in higiene kašlja, zračenja ter čiščenja in razkuževanja.**

Z upoštevanjem vseh navedenih ukrepov zmanjšamo možnost za prenos povzročitelja okužbe in s tem ščitimo sebe in druge. Za pravilno izvajanje samozaščitnih ukrepov je odgovoren **tudi** vsak posameznik.

Za zaščito otrok in odraslih pred okužbo s SARS-CoV-2 je treba zagotoviti primerne pogoje ter jih seznaniti s **splošnimi higienskimi ukrepi**, ki naj jih dosledno izvajajo:

- Pogosto in temeljito si umivajmo roke z milom in vodo.
Le v primeru, da voda in milo nista dostopna, si roke razkužimo z namenskim razkužilom za roke. Zlasti za najmlajše otroke svetujemo predvsem umivanje rok, uporabo razkužil pa zgolj v izrednih primerih.
- Po vsakem prijemanju kljuk (npr. vstopanje v učilnice, pri odhodu iz stranišča), ograje stopnišča ali po dotikanju drugih površin se je treba zavedati, da roke niso čiste. Ne dotikajmo se obraza (oči, nosu in ust) z nečistimi/neumitimi rokami.
- Upoštevajmo zadostno medosebno razdaljo, vsaj 1,5 oz. 2 metra (sede 1,5 metra, v gibanju, čakanju v vrsti, kjer je težje vzdrževati stalno razdaljo, 2 metra).
- Odsvetujemo zbiranja otrok izven matične skupine, na celotnem območju letovanja.

- Upoštevanje pravilne higiene kašlja (preden zakašljamo/kihnemo, si pokrijemo usta in nos s papirnatim robčkom ali zakašljamo/kihnemo v zgornji del rokava). Papirnat robček po vsaki uporabi odvržemo med odpadke in si nato umijemo roke z milom in vodo.
- Pravilna uporaba mask v skladu s takratnimi epidemiološkimi razmerami in veljavnimi odloki.
- Zaprte prostore temeljito zračimo, v skladu z načrtom prezračevanja.
- V objekte namenjene za letovanje naj vstopajo samo udeleženci letovanja, njihovi spremljevalci ter tam zaposleni, ostali le po potrebi po predhodni najavi in naj upoštevajo vse potrebne ukrepe (nošenje obrazne maske, higiena rok, kašlja ...).
- Morebitno pridobivanje informacij naj starši opravijo po telefonu ali preko računalniške povezave.
- Pri vseh sestankih prednostno svetujemo organizacijo video sestankov.
- Organiziranje skupinskih dogodkov oziroma udeležba na njih (npr. koncerti, proslave, plesi, prireditve ob koncu letovanja) naj se izvaja skladno s trenutno veljavnimi priporočili.

Splošna navodila za preprečevanje okužbe s povzročiteljem covid-19 so dosegljiva na spletni strani: <https://www.nijz.si/sl/preprecevanje-okuzbe-z-virusom-sars-cov-2-v-obdobju-sproscanja-ukrepov>.

Svetujemo, da so navodila nameščena ob vhodu in na več mestih v objektu oz. kampu, zlasti:

- Kaj lahko storim, da preprečim širjenje novega koronavirusa: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/plakat_navodila_preprecitev-sirjenja.pdf.
- Umivanje rok: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/navodila_higiena-rok_zdravstveni-delavci.pdf.
- Higiena kašlja: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/navodila_higiena-kašlja_0.pdf.
- Pravilna namestitev obrazne maske: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/maske2_lektorirano.pdf.

Po vrnitvi z letovanja priporočamo, da otrok za 14 dni omeji stike s starejšimi (npr. s starimi starši) in osebami s pridruženimi kroničnimi boleznimi ali imunskimi pomanjkljivostmi, če le-ti niso cepljeni ali prebolezniki saj so brez tega ogroženi za težji potek bolezni. Druženje namreč povečuje tveganje za okužbo.

POGOJI ZA SPREJEM OTROKA IN ZAPOSLENEGA/PROSTOVOLJCA NA

LETOVANJE (glede zdravstvenega stanja)

Letovanja naj se udeležijo le zdravi otroci in zaposleni/prostovoljci, kar pomeni, da se letovanja ne udeležijo:

- osebe, ki imajo znake/simptome za okužbo s SARS-CoV-2 (npr. povišana telesna temperatura, zamašen nos/nahod, kihanje, kašljanje, bolečine v žrelu, težko dihanje, glavobol, bolečine v mišicah, driska, slabost/bruhanje, sprememba zaznavanja vonja in/ali okusa, utrujenost, vnetje očesnih veznic tako v blagi kot v težji obliki).
- osebe v času trajanja karantene na domu,
- osebe v času trajanja odrejene izolacije zaradi okužbe s SARS-CoV-2.

Za spremljevalce in ostale odrasle priporočamo, da naj izpolnjujejo PCT pogoje. Priporočamo tudi, da se pred odhodom na letovanje omogoči prostovoljno HAT testiranje v skladu s sklepom DS.

Zdravstvene omejitve

Razširjeni strokovni kolegij (RSK) za pediatrijo je opredelil zdravstvene omejitve za učence za vrnitev v šolo ob ponovnem odprtju šol, dostopno na: https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/sklep_rsk_za_pediatrijo_10_korespondencna_seja_20052020_0.pdf

Svetujemo, da se ta priporočila in zdravstvene omejitve upoštevajo tudi v primeru letovanj.

O primernosti udeležbe na letovanju za otroka ali zaposlenega oziroma prostovoljca, ki imajo zdravstvene ogroženosti za težji potek oz. neugoden izid bolezni Covid 19, odloča izbrani pediater oziroma izbrani osebni zdravnik.

SPREMLJANJE ZDRAVSTVENEGA STANJA OTROK MED LETOVANJEM

Svetujemo, da zaposleni/prostovoljci med letovanjem redno in pozorno spremljajo svoje zdravstveno stanje ter zdravstveno stanje otrok.

V kolikor bi udeleženec letovanja zbolel z znaki/simptomi akutne okužbe dihal, se ravnajte glede na priporočila v odstavku Algoritem ukrepanja ob pojavu suma na okužbo s SARS-CoV-2 pri otroku ali zaposlenem/prostovoljcu.

Svetujemo, da organizator del svojih letoviških namestitvenih kapacitet zmanjša oziroma jih pusti prazne in prihrani za premeščanje eventualno zbolelih udeležencev letovanja v morebitno izolacijo.

TRANSPORT DO CILJNE DESTINACIJE IN NAZAJ

Svetujemo smiselno upoštevanje priporočil za občasni prevoz potnikov iz sklopa Prevoz, dosegljivo na povezavi: <https://www.nijz.si/sl/sproscanje-ukrepov-covid-19>.

OBLIKOVANJE SKUPIN IN IZVAJANJE DNEVNIH AKTIVNOSTI

Priporočamo, da se za čas letovanja oblikujejo manjše skupine otrok in aktivnosti organizirajo tako, da se med seboj družijo izključno otroci iz tako nastale matične skupine/mehurčka. V jedilnici, na plaži, pri ustvarjalnih delavnicah itd. naj se otroci zadržujejo v matičnih skupinah.

V primeru izbruha v eni skupini je namreč na tak način prizadeto manjše število oseb.

Manjša kot je skupina otrok, manjše kot je število oseb na površino prostora, večja kot je razdalja med osebami, manjša je možnost prenosa virusa.

Ves čas naj se vzdržuje primerna medosebna razdalja (najmanj 1,5 do 2 metra).

Priporočamo, da se otroci iz različnih matičnih skupin med seboj ne mešajo.

Priporočamo, da se aktivnosti izvajajo zunaj oziroma v prostorih, kjer so okna ves čas odprta.

ORGANIZACIJA SPANJA

Priporočamo, da so v sobi/šotoru samo otroci iz iste matične skupine/mehurčka.

Pri uporabi sanitarij in kopalnic se organizirajte tako, da ni srečanj med otroki iz različnih skupin (priporočamo urnike uporabe kopalnic) in učinkovito zračenje.

Svetujemo še, da se udeležence letovanja vzpodbuja, da vse uporabljene predmete in površine skrbno počistijo za seboj.

KUHINJA IN JEDILNICA

Svetujemo smiselno uporabo istoimenskih segmentov iz dokumenta

Prilagoditve k priporočilom v dokumentu »Vzgoja in izobraževanje v RS v razmerah, povezanih s COVID-19«, dostopno na:

https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/priporocila_k_modelu_b_os.pdf

PRANJE PERILA

Priporočila veljajo samo za letovanja, v katerih je pranje posteljnega perila ustaljena

praksa. Drugače naj otroci za pranje posteljnega perila, ki ga prinesejo s seboj, poskrbijo sami.

Udeleženci letovanja naj uporabljeno posteljno perilo in brisače zložijo v velike vreče, ki jih zavežejo.

Če rokujemo s perilom osebes sumom ali potrditvijo bolezni covid-19, naj se ga da v dvojno vrečo, v kateri perilo čaka najmanj 72 ur preden gre v pranje. Pred vložitvijo v pralni stroj naj se perilo ne stresa. Pere naj se na čim višji temperaturi, vsaj 60 °C in prelika. Osebe, ki prevzemajo uporabljeno posteljno perilo in zaposleni v pralnici, naj bodo zaščiteni skladno s priporočili pooblaščenega specialista medicine dela, prometa in športa, ki natančno pozna organizacijski proces in tveganja na posameznih delovnih mestih.

ČIŠČENJE

Svetujemo smiselno upoštevanje priporočil, dosegljivo na povezavi:

<https://www.nijz.si/sl/navodila-za-ciscenje-in-razkuzevanje-prostorov-izven-zdravstvenih-ustanov-v-katerih-se-je-zadrzeval>

ZRAČENJE

Glede na obliko nastanitve svetujemo smiselno upoštevanje priporočil, dosegljivih na povezavah:

<https://www.nijz.si/sl/navodila-za-prezracevanje-prostorov-izven-zdravstvenih-ustanov-v-casu-sirjenja-okuzbe-covid-19>

https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/priporocila_za_prezracevanje.pdf

ALGORITEM UKREPANJA OB POJAVU SUMA NA OKUŽBO S SARS-CoV-2 PRI OTROKU ALI ZAPOSLENEM/PROSTOVOLJCU

Če otrok na letovanju zboli z znaki/simptomi značilnimi za covid-19, se v skladu s protokolom organizacije, ki je letovanje organizirala, obvesti starše. Otrok počaka starše v izolaciji. Če je mogoče, naj v času, ko čaka starše, nosi masko. Uporablja naj samo določene sanitarije in umivalnik, ki naj jih, v kolikor je to mogoče, v tem času ne uporablja nihče drug. Osebe, ki je v stiku z obolelim otrokom, naj nosi masko in upošteva navodila o medosebni razdalji in higieni rok.

Če zaposleni/prostovoljec na letovanju zboli z znaki/simptomi značilnimi za covid-19, je postopek podoben, kot opisano zgoraj.

Če je na letovanju prisoten zdravnik, lahko ob sumu na covid-19 po protokolu za odvzem odvzame bris na lokaciji, s predhodno privolitvijo staršev. V nasprotnem primeru se otrokovi starši posvetujejo z izbranim osebnim zdravnikom otroka.

V primeru, da je izvid testa negativen, dobi otrok navodila za zdravljenje od izbranega osebnega zdravnika in preiskava na covid-19 je zaključena.

V primeru, da je pri otroku ali zaposlenem/prostovoljcu potrjena okužba covid-19, ta oseba odide v izolacijo. Priporočamo, da starši ali zaposleni/prostovoljec o tem obvesti organizatorja letovanja. Priporočamo, da organizator letovanja v tem primeru postopa skladno z Navodili vzgojno-izobraževalnim zavodom (VIZ) ob sumu ali potrjenem primeru okužbe s SARS-CoV-2 v zavodu, poglavje 4 Odzivanje na potrjen primer okužbe s SARS-CoV-2¹.

Prostore, kjer se je gibal oboleli otrok in/ali osebe s covid-19, se temeljito očisti, izvede čiščenje/dezinfekcijo in temeljito prezračí.